

Ki volt Jézus?

Téka

Vermes Géza: *A zsidó Jézus*

– Ahogy egy történész az evangéliumokat

olvassa

Bp., Osiris–Századvég Kiadó, 1995.

Ki volt Jézus? A kor zsidósága, hogyan látta őt? Mi volt a Kr. u. I. század messiásvárása?

Ezek fontos kérdések, de ritkán vagy egyáltalán nem adnak rá választ a tudósok. A XX. századig az evangéliumokat tabunak tekintették, és csak a teológusok által kiadott nyilatkozatokat fogadták el a témáról. A II. világháború után megváltozott a bibliakutatás, egyre inkább szóhoz jutottak a történészek is. Nagy előrelépés a témában, hogy az evangéliumok vizsgálatába a judaisztika is bekapcsolódott, így egy teljesen új, a korábbi tudományos állásponttól eltérő, Jézus kép alakult ki. Ennek az irányvonalnak egyik reprezentása Vermes Géza.

Vermes Géza Makón született 1924-ben, 1946-ban elhagyta Magyarországot. Tanult és tanított Nyugat-Európában 1965-ben az ox-

fordi egyetemen kinevezték a zsidó tudományok professzorának. A holt-tengeri tekercsek nemzetközileg elismert kutatója, a *The Dead Sea Scrolls in English* szövegkiadás szerzője. A zsidó Jézus 1973-ban jelent meg angolul, majd lefordították spanyolra, franciára, japánra, olaszra, portugálra, németre is.

A szerző az Újszövetséget magyarázza. Történeti, vallástörténeti és filológiai elemzése során Jézust valódi történeti közegében, a szegény, elmaradott, de szellemi tekintetben igen élénk és érzékeny Galileában mint kiváló zsidó démonűzőt és gyógyító szentembert állítja elének, és mint ihletett vallási tanítómentert. Szerinte Jézust minden korszakban félreértették ellenfelei, ezért szükség van az evangéliumok és az Ószövetséghez való visszalépésre.

A könyv egy trilógia első kötete. Folytatásai a *Jesus and the World of Judaism* (1983), illetve a *The Religion of Jesus the Jew* (1993) című kötetek.

Basa István

Ugyanarról sokféleképpen

Niederhauser Emil:

A történetírás története Kelet-Európában

Bp., História könyvtár, 1995.

A hazai historiográfia remek művét alkotta meg a neves Kelet-Európa-kutató, a magyar történetírás egyik nagy öregje, Niederhauser Emil. Egyetlen robusztus monográfiában tekintti át a térség népeinek történetírását a kora középkori kezdetektől a XX. század derekáig. Megrajzolja a lengyel, a cseh, az orosz, a horvát, a román, a szerb, a bolgár, a szlovák és a szlovén történetírás majdnem ezer éves történetét.

Niederhauser az egy-egy nemzeti történetírást áttekintő fejezeteken belül azonos szisztémát alkalmaz: fölvezet a nép történetírásának legkorábbi szakaszát, illetve ennek jellemző műfajait, majd időrendben ismerteti új és újabb fejleményeit, irányzatait, ideológiai-filozófiai hátterét, megjelenési formáit, ágait, segédtudományai helyzetét, leírja koronként változó intézményrendszerét. Pályaképeket közöl az adott nemzet történetírásának legjellegesebbjeiről.

A nemzeti fejezetek tanulmányozása során válik világossá az olvasó számára az a sok-sok eltérés, amely az azonos térség nemzeti történetírásai között föllelhető. A középkor